

ופרכינן: ומאי חזית דילפת [מנין לך ללמוד] "גזירה שוה" "תחת" — "תחת" משורר לחייבו ממון.

נילף "גזירה שוה" "תחת" — "תחת" מאדם, דכתיב [שם כג]: "ונתתה נפש תחת נפש". ונאמר: מזה להלן מי שהמית אדם "נפש תחת נפש" ממש, כי הורגים אותו תחת נפשו של נרצח, אף כאן "עין תחת עין" — ממש! (17)

אמרי [תירצון] בני הישיבה: דנין ולמדים ב"גזירה שוה" דין נזקין מדין נזקין שהם שוים זה לזה, ואין דנין דין נזקין בחובל בחבירו, ממויתה של רוצח.

לפיכך, יש ללמוד "עין תחת עין" מ"שורר תחת שורר" — לשלם ממון, ולא מ"נפש תחת נפש" — ממש.

ופרכינן: הרי אדרבה, אם באת להשוות אותם זה לזה, יש לומר: דנין אדם מאדם [אף על פי שזו חבלה וזו רציחה], ואין דנין אדם מבחמה.

אלא אמר רב אשי: "גזירה שוה" "תחת" —

"תחת" מ"תחת אשר ענה" [דברים כב כט] יליף ליה מה התם תשלומי ממון אף "עין תחת עין" — ממון, והתם הרי שוים הם לגמרי: אדם מאדם ונזיקין מנזיקין.

עתה שבה הגמרא לדון בעצם הדין של "עין תחת עין" — ממון.

תניא בברייתא: רבי אליעזר אומר: "עין תחת עין" — ממש.

ומתמהינן: וכי "עין תחת עין" ממש סלקא דעתך דסבירא ליה לרבי אליעזר?!

וכי רבי אליעזר לית ליה "עין תחת עין" — ממון ככל הני תנאי דלעיל! (18)

אמר [פירש] רבה: לעולם רבי אליעזר נמי "עין תחת עין" — ממון סבירא ליה, והא דקאמר: "עין תחת עין" — ממש, היינו לומר שאין שמין אותו כעבד כדאמר תנא דמתניתין.

ומאי דקאמר רבי אליעזר "ממש" היינו "כמות שהוא", ואין שמין אותו "כאילו" הוא עבד.

ניתנה ללמוד ממנה עניינים אחרים, ורב אשי רצה ללמוד ממנה גם לענין הסוגיא [כמו שנתבאר בהערה לעיל], לפיכך דחינן דאפילו אם תרצה לפרש גזירה שוה זו גם בעניינינו הרי יש ללמוד "תחת" — "תחת" מאדם.

18. צריך תלמוד, מהיכן היה ברור לגמרא שלא יתכן לומר שרבי אליעזר אינו סובר כמו שאר התנאים ומפרש עין תחת עין ממש?!

ובהגות מהר"ץ חיות הביא מה שכתב הרמב"ם [חובל א ו]: אף על פי שדברים אלו [שמשלם ממון ולא עין ממש] נראה מענין תורה

שעין תחת עין ממון — ראה בנמוקי יוסף בשם הרא"ה. [וב"מגילת אסתר" על ספר המצות להרמב"ם שורש שני עמוד ע בשם "הליכות עולם" ושם ב"קנאת סופרים" ד"ה ואחרי שהארכתי עמוד עא.]

17. ואם תאמר, אם מאדם ילפינן דעין תחת עין ממש, לשם מה ניתנה גזירה שוה זו, הלא אף בלא ילפוטא מיוחדת, ממילא הוה אמרינן עין תחת עין — ממש? [וכמו שהקשו תוספות לעיל פג ב בד"ה מאי חזית, ותירוצם לא שייך להכא.] יש לומר: גזירה שוה ד"תחת" — "תחת"